

מסורת הש"ס

(א) לעיל 1: ז; (ב) 5'ל ברוח מזויה דים קך גירסת מוספות לעיל 1: ד"ה העשה וכ"ג הרא"ש והר"ן; (ג) [לקמן כז:]; (ד) עירובין מד, ט] ושם טו:]; (ה) [שם]; (ו) [יומא יג, א] [דף כד:]; (ז) 5'ל שעשאו גולל, י' 5'ל שלישי, ט] ווע"ע מוס' ברכות יט: ד"ה מדליץ וכי'.

תורה אור השלם

1. חג חֲסֵדָת תַּעֲשֶׂה לָךְ שבעת ימים בְּאֶסְפָּר מִקְרָן וּמִיָּקָרָה:

דברים טו יג

מוסף רש"י

בראש הספינה. שהיא צהובה מאל, כספיות הים שכן גדולות והרות נאה ועוקרתה (לעיל ז).

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

הואיל ואס ינטל האילן נופל קרקעית הסוכה שאינו יכול לעמוד בסמיכת שמים שצארכ אין עולין לה ציוס טוב דמשתמש צאילין: **גב' לא כלום היא**. דאפי' דירת עראי לא הויא: **שאינה מזויה דיבשה**. הוי כרות מזויה דים: **יכולה לעמוד ברות שאינה מזויה**

דיבשה. דהיינו רוח מזויה דים דכולי עלמא כו' אף ע"ג דאינה עומדת ברות שאינה מזויה דים דאפי' למאן דבצי סוכה דירת קבע איכא: **על גבי צהמה**. כגון נתן דלתות על שני סוסים והס קרקעית הסוכה ועשה למעלה מחילות וסך: **הראוי לשצמה**. והשתא דגזור רבנן אין עולין לה מנאלת שאינה ראויה ליוס ראשון: **ולא פסין לציראות**. דמתן צעירובין (דף 1: ע) עושין פסין לציראות ארבע' דיומדין לצור שצרות הרבים והצור עמוק עשרה דהוא רה"י ואין יכול למלאות ממנה אלא אס כן מוקף מחילות ומפני צהמות עולי רגלים התירו המחילות צארצעה דיומדין לארבע פאות ואמר ר' מאיר דלא עבדין דהא מהנך צבעלי חיים וטעמא מפרש לקמן: **ולא גולל לקצר**. כלומר אס עשאוהו יכסוי לארנוי של מת אין שם גולל עליו לטמא דאמר' צצהמה המקשה דגולל מטמא צמגע וצמשא וצאהל דתניא (חולין דף עב.) על פני השדה לרבות גולל ודופק: **ור' יוסי הגלילי**. מפרש לקמיה^(ט) טעמא: גורה **שמא פתום**. הצהמה ציוס טוב וטפול ואין כאן דופן ונמצא בטל ממצות סוכה ולקמיה [מד]. פריך וצגולל דקולא היא מאי טעמיה: **קשור**. דליכא למיחש שמא תצרח: **דכולי עלמא**. צין לאציי צין לרבי זירא מכשיר רבי מאיר: **דאי נמי מיים**. ויפול יס צנבלתו עשרה: **מיסה לא שכיחא**. ואפילו רבי מאיר לא פסיל: **והאיכא רווחא**. דציני כרעי שהיא פירצה ואפי' כשהיא חיה: **דעביד ליה**. גדר צין רגליה: **צהולא ודפנא**. הולא לולבי דקל. דפנא ענשי עץ שקורין לורי"ר וגדל צו פרי שקורין צאיי"ש: **רצעה**. רוצנת: **אשלי**. חצלים: **הא מתיסה צאשלי מלעיל**. ואס תמות אינה נופלת: **וימנא דמוקי לה פתוס מג' כו'**. פעמיס שאין צגוצהה של צמהה אלא שצעה ומשהו וסוכה עשרה דקאי לה צפחות משלשה סמוך לסךך ואמריין לצוד: וציון

גזרה שמא תברח לא חיישינן ולמאן דאמר גזרה לא שכיחא והאיכא רווחא דביני ביני דעביד ליה בהוצא ודפנא ודלמא רבעה דמתיחה באשלי מלעיל ולמאן דאמר גזרה שמא תמות נמי הא מתיחה באשלי מלעיל זמנין דמוקים בפחות משלשה סמוך לסכךך

זה הכלל כל שינטל האילן ויכולה לעמוד בפני עצמה כשרה ועולין לה ביום טוב: **גב' מני מתניתין רבי עקיבא היא דתניא^(א)** העושה סוכתו בראש הספינה רבן גמליאל פוסל ור"ע מכשיר מעשה ברבן גמליאל ור"ע שהיו באין בספינה עמד ר"ע ועשה סוכה בראש הספינה למחר נשבה רוח ועקרתה אמר לו רבן גמליאל עקיבא היכן סוכתך אמר אביי דכולי עלמא **א"היכא דאינה יכולה לעמוד ברות מצויה דיבשה לא כלום היא יכולה לעמוד בשאינה מצויה דיבשה כ"ע לא פליגי דכשרה כי פליגי בדיכולה לעמוד ברות מצויה דיבשה ואינה יכולה לעמוד ^(ב)** (ברוח שאינה מצויה דיבשה) רבן גמליאל סבר סוכה דירת קבע בעינן וכיון דאינה יכולה לעמוד ברות מצויה דים לא כלום היא ר"ע סבר יסוכה דירת עראי בעינן וכיון דיכולה לעמוד ברות מצויה דיבשה כשרה: או על גבי גמל כו': **מתני'** מני רבי מאיר היא דתניא העושה סוכתו על גבי בהמה ר"מ מכשיר ורבי יהודה פוסל **מ"ט דרבי יהודה** אמר קרא יחג הסוכות תעשה לך שבעת ימים ^(ג) סוכה הראויה לשבעה שמה סוכה סוכה ורבי מאיר הא נמי לשבעה לא שמה סוכה ורבי מאיר הא נמי מדאורייתא מחזא חזיא ורבנן הוא דגזור בה ^(ד)עשאה לבהמה דופן לסוכה ר"מ פוסל ור' יהודה ימכשיר שהיה ^(ה)רבי מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי ולא פסין לביראות ולא גולל לקבר ^(ו)משום רבי יוסי הגלילי אמרו אף אין כותבין עליו גימיי גשים מ"ט דר' מאיר אביי אמר שמא תמות רבי זירא אמר שמא תברח בפיל קשור כולי עלמא לא פליגי דאי נמי מיית יש בנבלתו י' כי פליגי בפיל שאינו קשור למאן דאמר שמא תמות לא חיישינן למאן דאמר גזרה שמא תמות ניחוש שמא תברח אלא בפיל שאינו קשור כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בבהמה קשורה למ"ד גזרה שמא תמות חיישינן למ"ד קשורה למ"ד גזרה שמא תברח ניחוש שמא תמות ^(ז)מיתה לא שכיחא והאיכא רווחא דביני ביני דעביד ליה בהוצא ודפנא ודלמא רבעה דמתיחה באשלי מלעיל ולמאן דאמר גזרה שמא תמות נמי הא מתיחה באשלי מלעיל זמנין דמוקים בפחות משלשה סמוך לסכךך וביון

כג.

דתניא העושה סוכתו בראש הספינה. שפיר גרים צצרייתא צראש העגלה דפליגי נמי צראש העגלה כדפרישי' לעיל (דף כא: צד"ה שאין) ולא כמו שפי' ר"ת צפ"ק (דף ז: ושם צד"ה העשה): **על גבי בהמה**. פ"ה נתן דלתות על צ' סוסים להיוסם קרקעית הסוכה ועשה למעלה מחילות וסיךך רבי יהודה פוסל ומכאן קשה לפ"ה דמתניתין דלעיל (דף כא:): גבי סמך סוכתו צכרעי המטה כדפי' לעיל וי"מ דהכא לאו צמיטלטל הסכך על גבי הצהמה דא"כ למא לי קרא לר' יהודה תיפוק ליה משום דאין לה קצע כדפרישית לעיל אלא העמיד סוכה על ד' קונדסים וסמך עליהם הסךך והכנים שם הצהמה ועשה עליה קרקעיתא ומחילותיה עד לסכך דלא חזיא לשצמה דאין עולין על גבי צמה ציוס טוב:

סוכה הראויה לשבעה. מהאי טעמא נמי היה פוסל צסוכה על גבי אילן: **ורבי יהודה מכשיר**. צשלא סמך הסוכה על גצה איירי דא"כ הויא לה כסמכה צכרעי המטה: **ולא גולל לקצר**. כשהמת מונח צקצר מניחין על הקצר אכן גדולה לסמוס את חללה והוא נקרא גולל כדמוכח צמסכת אהלות פרק ט"ו [מ"ח] דמתן קורה שעשאה גולל לקצר צין מוטה על צידה צין עומדת אין טמא אלא כנגד הפתח ועוד תניא צתוספתא דאהלות [פט"ו ע"ש] גל של צרורות גולל י לקצר הנוגע צתוכו עד ארצעה טפחים טמא דצרי רבי יהודה וחכמים אומרים אינו טמא אלא סדר הפנימי צורכו של קצר משמע דנקרא גולל מה שסותם החלל ועוד תניא צתוספתא דאהלות סוף פרק י^(א) (שני) שמי אצנים גדולות של ארצעה טפחים שעשאן גולל לקצר המאהיל על גבי שתיהן טמא ניטלה אחת מהן המאהיל על גבי שניה טהור מפני שיש לטומאה דרך שתלא מכל הני משמע שמתת הגולל כולו חלל ואע"ג דצפ' צמהה המקשה (חולין דף עב.) נפקא טומאת הגולל מדכתיב על פני השדה דמשמע דאין דצר על גבי הגולל ועומד מנוולה על פני השדה זימנין דאינו מנוולה כי היא דגל של צרורות דאינו טמא אלא סדר הפנימי ודופק הנזכר צכל מקום עס הגולל הס אצנים שהגולל נשען עליהם דמתן פרק צ' דאהלות [מ"ד] ואיזהו דופק את שהגולל נשען עליו אצל דופק דפקין טהור דפעמיס מניחין אכן לסמוך אותה שהגולל נשען עליה והיא נקראת דופק דפקין וצריך לדקדק הא דאמר פ' העור והרוטצ (חולין דף קכו:) דגולל מטמא צמגע וצאהל היכי דמי צצלמא מגע אפשר

מן הזד אלא צאהל מאי אריא משום גולל תיפוק ליה משום שהקצר סתום ותניא צצזיר פ' כהן גדול (דף עג:) או צצקר זו קצר סתום דאמר' טומאה צוקעת ועולה צוקעת ויורדת ואין לומר דאציטריך היכא דאין המת צצקר דאי לייתה אס כן לא מטמא משום גולל דאפי' כי איתה יש מקום לטומאה ללאת לא מטמא ואין לומר נמי כגון דצולט חוץ לקצר דהא מה שחוץ לקצר טהור כדקאמריין אין טמא אלא כנגד הפתח דהא דקתני סיפא עשה ראשה גולל לקצר אין טמא אלא עד ארצעה טפחים היא כשנמתה על הקצר מעומד איירי דכולה כנגד הפתח ועד ארצעה דקתני היינו צגוצהה דומיא דההיא דגל של צרורות לרבי יהודה ומיאו מציין למימר דאציטריך למאהיל על הגולל כנגד מחילות הקצר שהגולל מונח עליהם דאע"פ שאין מאהיל כנגד חלל הקצר טמא משום דמאהיל על הגולל דאס אין עס גולל טהורי: **בפ"י קשור בוי' ע"מא לא פליגי**. לשון הש"ס משונה כאן משאר מקומות דרבי זירא ואציי תריייהו מפרשי טעמא דרבי מאיר והוא ליה למימר מאי צינייהו והוא מפרש והולץ צלשון פליגי: **ולאמאן דאמר שמא תמות ניחוש שמא תברח**. דאע"ג דלמאן דאמר שמא תצרח נמי על כרחך ר' יהודה דמכשר לא חייש מ"מ אציי אליצא דר"מ דחייס למיתה דלא שכיחא כ"ש דיש לו לחוש לשמא תצרח דשכיחא:

דתניא

עין משפט נר מצוה

יד א ב מיי פ"ד מהל' סוכה הל' ה טוש"ע א"ח ס' מרכס סעיף צ: **בו** ג מיי עס הלכה טו טוש"ע א"ח ס' תרל סעיף יא:

לעזי רש"י

לורי"ר. דפנה.

בי"ש. גרורים

(ובפרט פירות הדפנה).

רבינו חננאל

ואוקימנא ביכולה לעמוד ברות מצויה דיבשה ואינה יכולה לעמוד ברות מצויה דים, ור' עקיבא היא, דאמר סוכה דירת עראי צבינן, וקימא לן כוותיה. **פיסקא** בראש האילן או על גבי הגמל כשרה, ואין עולין לה ביום טוב. ואוקימנא לר' מאיר, דתניא העושה סוכתו על גבי בהמה, ר' מאיר מכשיר, ור' יהודה פוסל, משום דבעי סוכה דחזיא ליה לשבעת ימי החג, כדכתיב בסכות תשבו שבעת ימים, והא אין יכול לעלות לה ביום טוב, דמתן אלו הן משום שבות לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה. ור' מאיר אמר לך, הא נמי מדאורייתא חזיא ורבנן גזור בה. ת"ץ עשאה לבהמה דופן, ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר, שהיה ר' מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי כו'. מאי טעמא דר' מאיר, אמר אביי גזירה שמא תמות כו'. משום גזירה פוסל מכלל דדופן מעליא הוא, והא איכא רווחא דמכריסה ועד ארצא. ושנינן דעבד לה בחוצא ודפנא, ומשום שלא תרבע תחתיה, תלאה בחבלים כו'.